

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ
ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО
ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФАКУЛЬТЕТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ

КАФЕДРА ПОЖЕЖНОЇ ТАКТИКИ
ТА АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНОЇ РОБОТИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛІКВІДАЦІЯ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ГАСІННЯ
ПОЖЕЖ»

циклу професійної (обов'язкової) підготовки
за освітньо-професійною програмою
Цивільний захист
першого бакалаврського рівня вищої освіти
у галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 263 «Цивільна безпека», «Охорона праці»

Рекомендовано кафедрою пожежної
тактики та аварійно-рятувальних робіт
на 2023- 2024 навчальний рік.
Протокол від «20» червня 2023 року
№ 13

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж» сприяють формуванню професійного мислення у здобувачів вищої освіти, а саме: вміння аналізувати обстановку, прогнозувати можливі варіанти її зміни та, на підставі оцінки обстановки, розробляти і впроваджувати тактичний план з гасіння пожежі та проведення інших оперативних дій. Опанування дисципліни є важливою складовою частиною для успішної боротьби з пожежами та подоланням наслідків надзвичайних ситуацій (НС) техногенного та природного походження. Вона відображає зміст професій працівників ДСНС України на основі вивчення закономірностей розвитку аварійних ситуацій з викидом небезпечних хімічних та радіаційно-небезпечних речовин, при вибухах та пожежах на виробництвах, руйнуванні будинків і споруд та інше, а також засвоєння принципів розрахунку сил та засобів.

Дана дисципліна передбачає теоретичне і практичне оволодіння вміннями, що необхідні для розв'язання задач, пов'язаних з прогнозуванням розвитку пожеж, вибором вогнегасних речовин, засобів, пожежно-рятувальної техніки для гасіння пожеж, визначенням тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів, основами управління (керівництвом) пожежно-рятувальними підрозділами та іншими службами під час проведення оперативних дій з рятування людей та гасіння пожеж, а також з особливостями проведення тактичної підготовки в пожежно-рятувальному підрозділі.

Також оволодіння цією дисципліною передбачає вивчення загальної методики оцінки радіаційної, хімічної, безпеки, а також вивчення основ організації та проведення невідкладних робіт при ліквідації наслідків пожеж, аварій, катастроф, стихійних лих тощо.

2. Інформація про науково-педагогічного(них) працівника(ів)

Загальна інформація	Чорномаз Іван Костянтинович, заступник начальника кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт факультету оперативно-рятувальних сил, к.т.н., доцент
Контактна інформація	вул. Онопрієнка, 8 м. Черкаси, 18034, кабінет №238. мобільний номер телефону – 0677336332
E-mail	Іван Чорномаз < ivanchornomaz_26@ukr.net >
Наукові інтереси	- дослідження форм і способів взаємодії аварійно-рятувальних формувань з іншими силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС; - дослідження прийомів і способів ведення оперативних дій підрозділами цивільного захисту в різних умовах

Професійні здібності	Професійні знання та досвід роботи у навчальних закладах системи освіти ДСНС України.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат технічних наук, 05.13.05 – «Комп’ютерні системи та компоненти». Автор та співавтор 2 колективних монографій, понад 20 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/> p).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру згідно затвердженого графіку де вказано: час, день та аудиторію. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни

Підготовка фахівців, які мають оволодіти компетентностями, потрібними для запобігання виникненню НС, локалізація та обмеження їх розвитку, убезпечення людей, захист матеріальних цінностей, довкілля від впливу небезпечних чинників НС, а також створення умов для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт; підготовка кваліфікованих фахівців готових до ліквідації наслідків НС природного та техногенного характеру, які володітимуть достатніми теоретичними знаннями з основ організації рятувальних та невідкладних робіт та практичними навичками для виконання завдань з ліквідації наслідків аварійний та НС.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій та гасіння пожеж» є навчити майбутніх фахівців необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань і практичних навичок з організації керівництва оперативними діями пожежно-рятувальних підрозділів при гасінні пожеж в містах, населених пунктах, на об’єктах різноманітних форм власності, на транспорті, працювати, як в команді, так і автономно під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного походження; застосовувати основні закономірності організації, управління та виконання аварійно-рятувальних робіт; розроблення заходів щодо запобігання поширенню надзвичайних ситуацій; визначення вражаючих чинників НС та захист від них особового складу та потерпілих; вибору способу рятування та евакуації людей з небезпечної зони НС; організації життєзабезпечення постраждалих та рятувальників.

3. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	загальна обов'язкова	загальна обов'язкова
Рік підготовки	3-й	4-й
Семестр	6-й	7-й
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	5	5
- кількість модулів	2	1
- загальна кількість годин	150 год.	150 год.
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	30 год.	10 год.
- практичні заняття (годин)	44 год.	2 год.
- семінарські заняття (годин)	0 год.	0 год.
- лабораторні заняття (годин)	0 год.	0 год.
- курсовий проект (робота) (годин)	0 год.	0 год.
- інші види занять (годин)	0 год.	0 год.
- самостійна робота (годин)	76 год.	138 год.
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	0 год.	0 год.
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен	екзамен

Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, які мають бути вивчені раніше за ОК: «Небезпеки радіаційного, хімічного та біологічного походження», «Підготовка з надання домедичної допомоги», «Теорія горіння та вибуху», «Засоби індивідуального захисту людини», «Аварійно-рятувальна, інженерна та пожежна техніка», «Інженерний захист населення та територій».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Цивільна захист», «Охорона праці»,

назва

вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Демонструвати вміння щодо проведення заходів з ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків, аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.	ПРН 20.

Знати основні принципи та методику аналізу техногенної безпеки основних процесів та апаратів потенційно-небезпечних виробництв.	ПРН 24.
Дисциплінарні результати навчання	
Демонструвати вміння приймати рішення з організації оперативних дій аварійно-рятувальних формувань під час ліквідації наслідків НС та гасіння пожеж	

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ЗК 01
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ЗК02
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ЗК03
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК04
Здатність спілкуватися іноземною мовою.	ЗК05
Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	ЗК06
Навички міжособистісної взаємодії.	ЗК07
Здатність працювати як в команді, так і автономно.	ЗК 08
Здатність до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у разі їх виникнення.	СК22.
Очікувані компетентності з дисципліни	
Здатність керувати оперативними діями аварійно-рятувального формування під час ліквідації наслідків НС та гасіння пожежі	

4. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. «ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЙ ПРИ ВИНИКНЕННІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В МИРНИЙ ЧАС ТА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ»

Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації в умовах миру та військових дій.

1. Сили цивільного захисту. Класифікація, склад та завдання.
2. Склад та основні задачі ОРС ЦЗ.
3. Завдання, функції та права ОРС ЦЗ.
4. Планування та зміст заходів реагування на НС, алгоритм оперативного реагування.
5. Створення угруповання сил ЦЗ для ліквідації наслідків НС.
6. Організація оповіщення територіальних органів та підрозділів ДСНС в умовах воєнного стану.

Література: [1, 2, 6, 8, 12, 18-21, 25, 31.]

Тема 1.2. Організація управління в надзвичайній ситуації в мирний час та під час дії військового стану.

1. Система управління при ліквідації наслідків НС.
2. Загальні принципи управління. Керівництво ліквідацією наслідків НС.
3. Діяльність штабу з ліквідації НС. Склад штабу з ліквідації НС.
4. Документація штабу з ліквідації НС.
5. Пересувні пункти управління. Комплектація та порядок розгортання.
6. Організація взаємодії сил ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.

Література: [1, 2, 6, 8, 12, 18-21, 25, 31.]

Тема 1.3. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС.

1. Структура та зміст планів реагування на НС, планів локалізації та ліквідації аварій на ОПН, оперативних планів і карток пожежогасіння.
2. Розроблення картографічних документів та схем у сфері цивільного захисту.
3. Загальні рекомендації щодо повноти та точності відображення обстановки НС на картах (планах, схемах).
4. Види карт (схем) зон НС та загальні рекомендації щодо нанесення умовних позначень.

Література: [1, 2, 6, 8, 12, 18-21, 25, 31.]

Тема 1.4. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС техногенного, природнього та військового характеру.

1. Характеристика основних видів забезпечення дій у зоні НС.
2. Організація матеріального та технічного забезпечення при ліквідації наслідків НС.
3. Організація водопостачання в зоні НС.
4. Підвищення ефективності реагування на надзвичайні ситуації в умовах воєнного стану шляхом переоснащення пожежно-рятувальної та інженерної техніки підрозділів ДСНС.

5. Визначення та забезпечення не евакуйованого населення елементами життєзабезпечення: водопостачання, електроживлення, теплопостачання, освітлення, протипожежний захист, медичне забезпечення, укриття тощо. Джерела для забезпечення елементів життєзабезпечення (постачання та черговість з урахуванням природних та погодних умов).

Література: [1, 2, 6, 8, 12, 18-21, 25, 31]

Контрольна робота за модулем 1

МОДУЛЬ 2. «ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЙ ПРИ ГАСІННІ ПОЖЕЖ МИРНОГО ЧАСУ ТА ПІД ЧАС ДІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ»

Тема 2.1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів.

1. Види тактичних підрозділів.
2. Тактичні можливості ПРП на основних пожежних автомобілях без установки їх на вододжерело.
3. Тактичні можливості пожежних підрозділів на основних пожежних автомобілях з установкою їх на вододжерело.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 18-21, 24, 25, 26, 28-30.]

Тема 2.2. Види оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів під час дії військового стану та мирний час.

1. Оперативні дії та основні завдання підрозділів під час проведення пожежно-рятувальних робіт.
2. Вирішальний напрямок на пожежі. Роботи, які виконуються під час дій за призначенням.
3. Спеціальні роботи на пожежі.
4. Забезпечення безпеки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів при виконанні завдань за призначенням.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 18-21, 24, 25, 26, 28-30]

Тема 2.3. Управління силами і засобами на пожежі в умовах військових дій та мирного часу.

1. Управління силами та засобами під час гасіння пожежі.
2. Штаб та оперативні дільниці на пожежі.
3. Організація гасіння пожеж в сільській місцевості.
4. Оперативні документи пожежогасіння.
5. Забезпечення сталого функціонування радіозв'язку в ГУ ДСНС України

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35.]

Тема 2.4. Методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі.

1. Методи розрахунку сил і засобів: класифікація та умови виконання.
2. Методика аналітичного розрахунку сил та засобів для гасіння пожеж.
3. Методика розрахунку сил і засобів при гасінні повітряно-механічною піною.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35.]

Тема 2.5. Організація і робота тилу на пожежі під час дії військового стану.

1. Тил на пожежі. Обов'язки начальника тилу.
2. Подача води на пожежу методом перекачування.
3. Підвіз води на пожежу автоцистернами.

4. Забезпечення протипожежною, інженерною технікою, аварійно рятувальним обладнанням та вогнегасними речовинами підрозділів ДСНС в умовах воєнного стану.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 16, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35.]

Тема 2.6. Організація оперативних дій під час гасіння пожеж в умовах військових дій.

1. Обов'язки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів під час проведення оперативних дій.

2. Особливості гасіння пожеж у складних умовах: в умовах низьких температур, під час шквального вітру та недостатньої кількості води.

3. Основні способи і прийоми припинення горіння.

4. Сутність гасіння пожежі. Вогнегасні засоби.

5. Заходи безпеки під час оперативних дій.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 16, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35-41.]

Тема 2.7. Гасіння пожеж в населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів.

1. Особливості розвитку та організації гасіння пожеж у підвалах.

2. Особливості розвитку та організації гасіння пожеж на поверхах будівель.

3. Особливості розвитку та організації гасіння пожеж на горищах.

4. Особливості гасіння пожеж в населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів.

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 16, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35-41.]

Тема 2.8. Гасіння пожеж на промислових об'єктах.

1. Гасіння пожеж на об'єктах зберігання деревини.

2. Гасіння пожеж на об'єктах переробки деревини.

3. Гасіння пожеж на складах волокняних матеріалів.

4. Гасіння пожеж на об'єктах текстильної промисловості

Література: [1, 2, 6, 8, 10, 16, 18-21, 24, 25, 26, 28-30, 35-41.]

Тема 2.9. Ліквідація пожеж при аваріях в системах нафтогазового промислового комплексу.

1. Гасіння пожеж газових, нафтових і газонафтових фонтанів.

2. Тактика гасіння пожеж на технологічних установках переробки газу.

Література: [1, 2, 6-9, 10, 13, 18-21, 24, 25, 26, 28-30.]

Тема 2.10. Ліквідація пожеж на об'єктах зберігання та переробки горючих рідин та газів під час військових дій.

1. Оперативно-тактична характеристика резервуарних парків зберігання ЛЗР і ГР. Обстановка на пожежі.

2. Організація гасіння пожеж ЛЗР і ГР в резервуарних парках.

3. Правила безпеки праці під час гасіння пожеж нафти і нафтопродуктів у резервуарах.

4. Особливості гасіння пожеж на нафтобазах та складах пально-мастильних матеріалів в умовах військових дій.

Література: [1, 2, 6-9, 10, 13, 16, 18-21, 24, 25, 26, 28-30.]

Тема 2.11. Гасіння пожеж у природних екологічних системах в мирний час та під час військових дій.

1. Характеристика лісових масивів України та їх пожежна небезпека
2. Види лісових пожеж і особливості їх розвитку
3. Організація гасіння лісових пожеж.
4. Особливості гасіння пожеж в природних екосистемах в районах ведення бойових дій

бойових дій

Література: [1, 2, 6, 8-10, 14, 16, 18-21, 24-26.]

Контрольна робота за модулем 2

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
6- й семестр						
Модуль 1 Організація дій при виникненні надзвичайних ситуацій в мирний час та в умовах військових дій						
Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації в умовах миру та військових дій	5	2			3	
Тема 1.2. Організація управління в надзвичайній ситуації в мирний час та під час дії військового стану	9	2	4		3	
Тема 1.3. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС	5	2			3	
Тема 1.4. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС техногенного, природного та військового характеру	9	2	2		3	
Підсумкова модульна робота	2					2
Разом за модулем 1	28	8	6		12	2
6- й семестр						
Модуль 2 Організація дій при гасінні пожеж мирного часу та під час дії військового стану						
Тема 2.1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів	6	2			4	
Тема 2.2. Види оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів під час дії військового стану та мирний час	10	2	4		4	
Тема 2.3. Управління силами і засобами на пожежі в умовах військових дій та мирного часу	10	2	4		4	
Тема 2.4. Методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі	20	2	8		10	
Тема 2.5. Організація і робота тилу на пожежі під час дії військового стану	6	2			4	
Тема 2.6. Організація оперативних дій під час гасіння пожеж в умовах військових дій	8	2			6	
Тема 2.7. Гасіння пожеж в населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів	6	2			4	
Тема 2.8. Гасіння пожеж на промислових об'єктах	12	2	4		6	
Тема 2.9. Ліквідація пожеж при аваріях в	10	2	4		4	

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
системах нафтогазового промислового комплексу						
Тема 2.10. Ліквідація пожеж на об'єктах зберігання та переробки горючих рідин та газів під час військових дій	18	2	6		10	
Тема 2.11. Гасіння пожеж у природних екологічних системах в мирний час та під час військових дій	16	2	4		8	
Підсумкова модульна робота	2					2
Разом за модулем 2	122	22	34		64	2
Разом		30	40		76	4

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
7- й семестр						
Модуль 1 Організація дій при виникненні надзвичайних ситуацій в мирний час та в умовах військових дій						
Тема 1.1. Організація реагування на надзвичайні ситуації в умовах миру та військових дій	8				8	
Тема 1.2. Організація управління в надзвичайній ситуації в мирний час та під час дії військового стану	10				10	
Тема 1.3. Оперативні документи щодо ліквідації наслідків НС	10				10	
Тема 1.4. Забезпечення дій під час ліквідації наслідків НС техногенного, природнього та військового характеру	10				10	
Разом за модулем 1	38				38	
7- й семестр						
Модуль 2 Організація дій при гасінні пожеж мирного часу та під час дії військового стану						
Тема 2.1. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів	10				10	
Тема 2.2. Види оперативних дій пожежно-рятувальних підрозділів під час дії військового стану та мирний час	10				10	
Тема 2.3. Управління силами і засобами на пожежі в умовах військових дій та мирного часу	10	2			8	
Тема 2.4. Методика розрахунку сил і засобів для гасіння пожежі	14	2	2		10	
Тема 2.5. Організація і робота тилу на пожежі під час дії військового стану	8				8	
Тема 2.6. Організація оперативних дій під час гасіння пожеж в умовах військових дій	6				6	
Тема 2.7. Гасіння пожеж в населених пунктах і на територіях, що потрапляють у зону постійних обстрілів	10				10	

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття	самостійна робота	поточний контроль
Тема 2.8. Гасіння пожеж на промислових об'єктах	8				8	
Тема 2.9. Ліквідація пожеж при аваріях в системах нафтогазового промислового комплексу	12	2			10	
Тема 2.10. Ліквідація пожеж на об'єктах зберігання та переробки горючих рідин та газів під час військових дій	12	2			10	
Тема 2.11. Гасіння пожеж у природних екологічних системах в мирний час та під час військових дій	12	2			10	
Разом за модулем 2	112	10	2		100	
Разом	150	12	2		136	

Теми практичних занять (у разі потреби)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Організація роботи штабу з ліквідації НС	4
2.	Організація роботи пункту життєзабезпечення	2
3.	Порядок проведення оперативних дій під час гасіння пожеж	4
4.	Організація роботи штабу з гасіння пожеж	4
5.	Розрахунок сил і засобів для гасіння пожежі водою та повітряно-механічною піною	4
6.	Розрахунок подавання вогнегасних речовин на гасіння пожежі та ліквідації її наслідків	4
7.	Організація гасіння пожеж на промислових об'єктах	4
8.	Організація гасіння пожеж нафтових та газових фонтанів	4
9.	Організація гасіння пожеж на об'єктах зберігання та переробки нафтопродуктів	6
10.	Організація гасіння пожеж в природних екологічних системах	4
	Разом	

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час практичних занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: підготовка рефератів, презентацій з теми, аналіз ситуаційних завдань, аналіз практичних та проблемних ситуацій, підготовка тез доповідей на конференцію, участь у навчаннях та ін.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань:

1. Порядок організації управління силами ЦЗ під час ліквідації наслідків НС.

2. Особливості організації розгортання тимчасового пункту життєзабезпечення населення евакуйованого з районів де ведуться бойові дії.

3. Організація забезпечення не евакуйованого населення із зони де ведуться бойові дії елементами життєзабезпечення.

4. Особливості організації гасіння пожеж на об'єктах енергетики спричинених обстрілами та при загрозі повторного ураження.

5. Особливості організації гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що виникли через ракетні обстріли та артилерійський удари.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда; наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний;

- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- науково-дослідна робота;

- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, проведення хімічних диктантів, виконання письмових завдань, контрольних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

90-100 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом;

80-89 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом;

65-79 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом;

55-64 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом;

50-54 балів – частково володіє навчальним матеріалом;
 35-49 балів – не володіє навчальним матеріалом.

Критерії оцінювання: форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, або тестування (письмово), складання та заповнення службової документації
 Форма підсумкового контролю – екзамен.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Розподіл балів														екзамен	Сума балів за дисципліну
Модуль 1															
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 1.4	Індивідуальні завдання					Модульна контрольна робота 1						
2	2	2	2	5					5						
Розподіл балів														екзамен	Сума балів за дисципліну
Модуль 2															
T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	T 2.5	T 2.6	T 2.7	T 2.8	T 2.9	T 2.10	T 2.11	T 2.12	Індивідуальні завдання	Модульна контрольна робота 2	40	100
3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	5	5		

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

5 балів – питання розкриті в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни. Граматично і стилістично без помилок оформлений звіт;

4 бали – питання розкриті, але обґрунтування відповіді недостатнє, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

3 бали – розкрито одне питання в повному обсязі, а друге питання розкрито частково, у звіті допущені значні граматичні чи стилістичні помилки.

2 бали – обидва питання розкриті частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

1 бал - одне питання розкрито частково, у звіті допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні

та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт :

10 балів – вірно розкрито два питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

8-9 балів – вірно розкрито дві питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

5-7 балів – розкрито півтора питання;

1-4 бали – розкрито одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Кожен варіант підсумкового контролю складається з двох теоретичних питань та практичного завдання. Відповіді на поставленні завдання здобувачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі (оцінюється від 0 до 40 балів):

40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання;

39-30 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-19 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

18-1 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

Політика викладання навчальної дисципліни

Курс передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із керівником курсу та презентувати виконані завдання під час консультації викладача.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.

За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час підсумкового оцінювання.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 40%.

У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Списування під час контрольних та підсумкових робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література:

1. Освітньо-професійна програма «Цивільний захист» для підготовки здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальністю 263 «Цивільна безпека».
2. Кодекс цивільного захисту України (ЗУ від 02.10.2012 № 5403-VI).
3. Наказ МВС України від 10.04.2017 р. №301 «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України».
4. Наказ МВС України від 16.03.2015 р. №297 «Про затвердження Правил авіаційного пошуку і рятування в Україні».
5. Наказ МНС України від 07.08.2009 р. №551. Методичні рекомендації щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення.
6. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж. Затверджений наказом МВС України від 26.04.2018 № 340.
7. Наказ МНС України від 07.05.2007 р. № 312 «Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України».
8. Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання та використання оперативних планів і карток пожежогасіння: наказ МНС України від 23.09.2011 № 1021.
9. Наказ МНС України від 16.12.2011 р. № 1341 Про затвердження Методики розрахунку сил і засобів МНС України, необхідних для гасіння пожеж у будівлях і на територіях різного призначення
10. Наказ МНС України від 16.12.2011 р. №1342 «Про затвердження Настанови з організації газодимозахисної служби в підрозділах Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України.
11. Наказ МВС України від 06.08.2018 р. № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».
12. Наказ МНС України від 25.08.2011 № 890 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо зниження небезпеки впливу лісових пожеж на арсенали, бази і склади боєприпасів, що розташовані в лісових масивах».
13. НАПБ В.05.024-2005/111. Інструкція з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України.
14. Наказ Державної служби України з надзвичайних ситуацій 16.08.2017 № 445 «Інструкція по роботі з картою обліку пожежі» (Картки оперативно-тактичних дій на пожежі).
15. Наказ МЕ та ВП України від 22.12.2011, № 863 «Про затвердження Інструкції з гасіння пожеж на енергетичних об'єктах України».

16. Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 12 місяців 2022 року: Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту.

17. Аналітична довідка про пожежі та їх наслідки в Україні за 3 місяці 2023 року: Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту.

18. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні, що сталися упродовж 2022 року: Державна служба України з надзвичайних. Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>.

19. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації в Україні, що сталися упродовж 3 місяців 2023 року: Державна служба України з надзвичайних. Режим доступу: <https://dsns.gov.ua>.

20. Методичні рекомендації щодо організації гасіння пожеж в природних екосистемах в районах ведення бойових дій, алгоритм дій особового складу у разі виявлення загорань вибухонебезпечних предметів, а також надання домедичної допомоги у разі отримання мінно-вибухових травм.

21. Методичні рекомендації щодо організації оперативних дій підрозділів ДСНС під час гасіння пожеж на складах нафтопродуктів, що сталися внаслідок обстрілів в умовах ведення бойових дій.

22. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сечихін Ю.М., Сировой В.В. Пожежна тактика. – Х.: Основа, 1998. – 592 с.

23. Український науково-дослідний інститут цивільного захисту. Довідник керівника гасіння пожежі. – Київ: ТОВ «Літера Друк», 2016. – 320 с.

24. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану – навчальний посібник. – Львів: ЛДУБЖД, 2023. – 308 с.

25. Аветисян В.Г., Адаменко М.І., Александров В.Л., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Сенчихін Ю.М., Ткачук Р.С. Тригуб В.В. Рятувальні роботи під час ліквідації НС, ч.І. Посібник. Київ, Основа.- 2006 р.

26. Тренажер для розрахунків параметрів пожежі.

27. Тренажер для розрахунку тактичних можливостей пожежної автоцистерни.

28. Аветисян В. Г., Сенчихін Ю. М. Обґрунтування вихідних даних для розрахунку сил та засобів пожежогасіння на об'єктах з наявністю боєприпасів та вибухових речовин // Проблеми надзвичайних ситуацій. – 2018. Вип 27. – С 3-9.

29. Тактика ліквідації надзвичайних ситуацій: Практикум./ Укладачі: В.А. Гузенко, О.І. Камардаш, І.М. Неклонський, В.О. Самарін. – Х.: НУЦЗУ, 2012.

30. Сенчихін Ю.М., Кулаков С.В. Організація АРР на воді. Практичний посібник. Харків, АЦЗУ, 2004 р.

31. Методи та засоби декантамінації. Навчальний посібник/ Федоренко Д. С., Покалюк В. М., Черномаз І. К., Куценко С. В., Черненко О. М., Куліца О. С., Бас О. В. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. – 128 с.

32. Р.В. Пархоменко, Д.О. Чалий, Д.П. Войтович П-18 Пожежна тактика. Курс лекцій. – Львів: ЛДУ БЖД, 2017. – 368 с.
33. Основи тактики гасіння пожеж: навч. посіб. / В.В. Сировий, Ю.М. Сенчихін, А.А. Лісняк, І.Г Дерев'янка. – Х.: НУЦЗУ, 2015. – 216 с.
34. Антонов А.В., Присяжнюк В.В., Кравчуновський В.П. Дослідження ефективності застосування дослідного зразка ручного пожежного диспергуючого ствола РСД-2. Науковий вісник УкрНДІПБ. К., 2002. № 2(6). С.171–174.
35. Присяжнюк В.В., Мілютін О.В., Семичаєвський С.В., Якіменко М.Л., Осадчук М.В., Куртов О.В. Рекомендації щодо застосування переносних засобів димо- та тепловидалення. Науково-технічний збірник: Комунальне господарство міст. Серія: технічні науки та архітектура. Харків, 2019. Т. 5, вип. 151.С. 118-122.
36. Присяжнюк В.В., Мілютін О.В., Семичаєвський С.В., Куртов О.В., Осадчук М.В. Про розроблення рекомендацій щодо застосування переносних засобів димо- та тепловидалення. «Теорія і практика гасіння пожеж та ліквідації надзвичайних ситуацій»: Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗУ 2019, С.65-66.
37. Присяжнюк В.В., Мілютін О.В. Семичаєвський С.В., Якіменко М.Л., Осадчук М.В., Куртов О.В. Рекомендації щодо застосування переносних засобів димо- та тепловидалення. «Розвиток цивільного захисту в сучасних безпекових умовах»: Тези доповідей 21-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю під час проведення XVIII Міжнародної спеціалізованої виставки «Технології захисту/ПожТех – 2019». Київ, 2019. С. 224-227.
38. Ніжник В.В., Присяжнюк В.В., Савченко О.В. Аналіз сучасного стану застосування засобів димо- та тепловидалення пожежно-рятувальними підрозділами. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Технічні науки. К., 2023. Том 34 (73) № 1. С. 342-348.
39. Присяжнюк В.В., Семичаєвський С.В., Осадчук М.В., Куртов О.В., Мілютін О.В., Кривошей Б.І. Переносні засоби димо-та тепловидалення для підвищення ефективності гасіння пожеж підрозділами ОРС ЦЗ ДСНС України. Науковий вісник НЛТУ України. Львів, 2018. Т. 28, № 6. С. 113-116.

Інформаційні ресурси

Банк методичних і навчальних матеріалів ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України <http://chipb.ddns.net/library/>.

Власні напрацювання науково-педагогічного працівника за дисципліною:

1. Черномаз І. К., Березовський А.І. Розробка структури і моделі роботи мультимедійного оперативного плану пожежогасіння на об'єкт. Збірник наукових праць «Надзвичайні ситуації: безпека та захист» – Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2015. – Випуск 21. Том 1. – С 89-99.
2. Черномаз І. К. Монографія. Апаратно-програмне забезпечення попередньої обробки інформації в комп'ютерних освітніх системах і мережах

з обмеженими ресурсами. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. – 137 с.

3. Черномаз І. К. Теоретико-методологічні основи впровадження новітніх способів гасіння внутрішніх пожеж використовуючи міжнародний спосіб тренування - Compartment Fire Behaviour Trainin. Збірник наукових праць «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація». – Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. – Том 4. № 1 – С. 86-90.

4. Черномаз І. К., Федоренко Д. С. Впровадження новітніх зразків рятувальних засобів при проведенні аварійно-рятувальних робіт у замкнутих просторах. Збірник наукових праць «Надзвичайні ситуації: попередження та ліквідація». – Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2021. – Том 5. № 1. – С. 123-129.

5. Pospelov V., Rybka E., Savchenko A., Chornomaz I. та інші Peculiarities of amplitude spectra of the third order for the early detection of indoor fires. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies. – Kharkiv: PC Technology Center, 2022. – Volume 5. Issue 10 (119). – P. 49-57.

6. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. № 110027 від 03.12.2021р. Монографія.

7. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір. №106157 від 13 липня 2021р. Навчальний посібник «Методи і засоби деконтамінації».

8. Патент на корисну модель. № 152580 «Накидна рятувальна петля для вертикального підйому». 15.03.2023р.

9. Методи та засоби деконтамінації. Навчальний посібник.:/ [Федоренко Д. С., Покалюк В. М., Черномаз І. К., Куценко С. В., Черненко О. М., Куліца О. С., Бас О. В.]– Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. – 128 с.

10. Іван Черномаз Application of QR code to improve safety of average citizens and increase the effectiveness of fire and rescue units during extinction of fires and emergency rescue works. XV International Scientific and Practical Conference

International Trends in Science and Technology (July 31, 2019, Warsaw, Poland) 2019/7/31. Журнал RS Global. Том 1. С. 41-42.

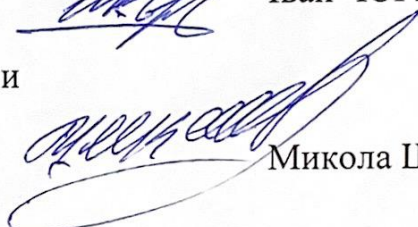
11. Пожежні автодрабини. Навчальний посібник.: / [Биченко А. О., Черномаз І. К., Григор'ян М. Б., Кучер П. П., Пустовіт М. О., Ротар В. Б.] Черкаси: ЧПБ, 2017. 82 с.

Розробники:

заступник начальника кафедри
пожежної тактики та
аварійно-рятувальних робіт,
кандидат технічних наук, доцент

професор кафедри пожежної тактики
та аварійно-рятувальних робіт
кандидат технічних наук, доцент

 Іван ЧОРНОМАЗ

 Микола ШКАРАБУРА